

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра соціальної і прикладної психології

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Особливості духовної сфери засуджених за насильницькі злочини»

«Peculiarities of the spiritual field of advisers for penalties»

Виконала: студентка заочної форми навчання

напряму підготовки 6.030102 Психологія

Сухарева Вікторія Анатоліївна

Керівник к.психол.н., доц. Коваль Г. Ш. _____

Рецензент: доктор психол. н., проф. Т.П.Чернявська

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ від . .2019 р.

Завідувач кафедри
Подшивалкіна В. І.
(підпис)

Захищено на засіданні ЕК №
протокол № від . .2019 р.
Оцінка _____/_____

_____/
(за національною
шкалою/шкалою ECTS/ бали)
Голова ЕК
Якупов В.А.
(підпис)

Одеса – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДУХОВНОСТІ ЗАСУДЖЕНИХ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ.....	8
1.1 Поняття «духовність» у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених.....	8
1.2 Психологічні особливості засуджених за насильницькі злочини.....	16
Висновки до розділу.....	27
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДУХОВНОСТІ ЗАСУДЖЕНИХ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ	28
2.1 Організація та методи емпіричного дослідження.....	28
2.2 Психологічні особливості засуджених за насильницькі злочини.....	35
2.3 Особливості духовної сфери засуджених за насильницькі злочини.....	42
Висновки до розділу.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	51
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний розвиток України характеризується значними змінами в різних сферах життєдіяльності населення. Демографічні, соціальні зміни, економічна криза обумовили ріст злочинності в країні. Важливим напрямком державної політики є боротьба зі злочинністю, адже Конституцією України передбачено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [32].

За 2018 рік було зареєстровано 246 556 насильницьких злочинів за даними Генеральної прокуратури України. Кількість насильницьких злочинів за останні роки збільшилася. Це пов'язано з політичними змінами, економічною нестабільністю, що призвело до підвищення рівня безробіття. Також істотним є підвищенням споживчих цін: збільшилися ціни на електроенергію, опалення, відбулося часткове знецінення грошових заощаджень [47].

Значно вплинув на ріст злочинів і конфлікт на сході України: відбулась масова міграція населення, люди втратили майно, гроші та постали перед завданням почати нове життя в інших містах. Криміногенну ситуацію в державі ускладнює збройне протистояння, що призводить до витоку в незаконний обіг з території проведення АТО зброї. Так, у 2017 році було зареєстровано 7855 злочинів, пов'язаних із незаконним поводженням зі зброєю, що є на 29 % більше у порівнянні з попереднім роком [23].

Ще одним фактором, що погіршує криміногенну ситуацію в державі є так званий «Закон Савченко», який передбачає зарахування терміну попереднього ув'язнення до строку відбування покарання за схемою, коли один день у слідчому ізоляторі прирівнюється до двох днів у в'язниці. Даний закон набрав чинності 24 грудня 2015 року і діяв до червня 2017 року. Згідно

з ним підлягало звільненню 39,4 тис. осіб, із яких від подальшого відбування покарання фактично звільнено 10,4 тис. засуджених [43].

Проблеми злочинності постійно привертають увагу вітчизняних вчених юристів, криміналістів-практиків і юридичних психологів. Були сформульовані теоретичні концепти, теорії детермінації і протидії злочинності як специфічної сфери соціального управління [7].

Проте досі залишається актуальним питанням особистість суб'єкта злочину. Особистість, за В. Джеймсом, поєднує у собі 3 класи характеристик: фізичні, соціальні, духовні. Вченими було сформульовані індивідуальні особливості злочинців: акцентуації характеру, темперамент, рівень агресії, фрустрації; соціальні: вплив сім'ї, соціального оточення, належність до різних соціальних груп на формування мотивів злочинної поведінки, проте досі не було сформовані особливості духовної сфери.

Проблема духовності залишається у центрі уваги науки сьогодні, оскільки вона розглядає сутність основи людини. Багато вчених вказують у своїх роздумах лише на один якийсь аспект або сторону духовності. Таку однобічність можна пояснити наявністю у науці великої кількості визначень поняття «духовність» і складністю його операціоналізації. Проте загалом, така обставина не зменшує значимості феномену духовності, а навпаки, дозволяє виявити певні умови, чинники, психологічні механізми, які можуть бути сприятливими для розвитку такої важливої для людини категорії як духовність.

Духовність не відноситься до понять, що мають закріплений категоріальний статус у психологічних словниках і енциклопедіях, хоча її використання у психології представлене достатньо широко. Не дивлячись на значну кількість робіт, присвячених цьому феномену, до цих пір залишається гостро дискусійним питання – чи може духовність відноситися до проблем психології, або її вивчення має бути адекватне тільки філософським, теологічним, етичним підходам.

Більшість учених у своїх роботах вказує про деформацію духовного життя підростаючого покоління та його вплив на злочинців, проте зовсім не вказує, що входить до духовності та як це впливає: С.М. Прохоренко описує вплив ЗМІ на духовність та звертає увагу на те, що серед причин, які штовхнули злочинців на скоєння злочину можна назвати перегляд відповідних відеоматеріалів, відсутність позитивного героя із відповідними ідеалами для наслідування [51]. В.В. Федусик вказує, що злочинність індикатор низької духовності суспільства [58], подібна думка відображена в роботах А.П. Тимченко, В.О. Момотюк [56]. І. Тазін приходить до висновку, що природа злочину духовна та можна виділити 2 моделі: абсолютизацію людиною певного життєвого сенсу, що приводить до втрати особистістю духовної рівноваги і свободи вибору – відповідає психологічний стан тривожності. Друга модель проявляється у поступовій втраті сенсу життя, утворення духовного вакууму, який особистість намагається заповнити формами діяльності (у т. ч. злочинної), які ілюзорно заповнюють цей вакуум відповідає наростаюче духовне і практичне відчуження від соціуму, основних форм культури, сім'ї, політичних, патріотичних інтересів [55]. Б.М. Головкін досліджував духовність корисливих насильницьких злочинців вивчаючи їх цінності, М.Й. Боришевський підкреслював, що духовність є багатовимірною системою, складовими якої є утворення у структурі свідомості та самосвідомості особистості, у яких віддзеркалюються її найактуальніші морально релевантні потреби, інтереси, погляди, ставлення до навколишньої дійсності, до інших людей, до себе самої, що стали суб'єктивно значимими регуляторами активності [9].

Для практики боротьби зі злочинністю, особливо для індивідуальної профілактики та розслідування злочинів, дослідження духовності є дуже важливим, оскільки основним об'єктом попереджувальних зусиль є людина, а духовність є регуляторною ланкою її поведінки. Це справедливо, оскільки

причини завжди в особистості, а зовнішні обставини можуть грати роль лише умов, що сприяють або перешкоджають здійсненню злочинів.

Але, наукові дані, пов'язані з духовністю людей, які скоюють злочини категорії "тяжкі", практично відсутні. Актуальність дослідження полягає у необхідності поглиблення психологічних знань про духовну сферу правопорушників.

Мета дослідження: дослідити особливості духовної сфери засуджених за насильницькі злочини.

Завдання дослідження:

1. Здійснити комплексний аналіз теоретичних підходів і узагальнити результати психологічних досліджень «духовності» у роботах вітчизняних та закордонних вчених.
2. Виявити психологічні особливості засуджених за насильницькі злочини.
3. Виявити та проаналізувати зв'язок між особливостями духовної сфери засуджених за насильницькі злочини.

Об'єкт дослідження: духовність підсудного як феномен особистості людини.

Предмет дослідження: особливості духовної сфери засудженого за насильницькі злочини.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз і синтез джерел літератури); психодіагностичні (дослідження за допомогою методик: Багаторівневого особистісного опитувальника «Адаптивність» розробленого А.Г. Маклаковим, Експрес-діагностики емпатії у модифікації І.М. Юсупова, тест руки Вагнера, методи статистичної обробки даних за допомогою програми Excel).

Етапи проведення дослідження: дослідження складалося з трьох етапів. Перший етап – методологічний, полягав у теоретико-методологічному аналізі проблеми духовності та аналізу психологічних особливостей

засуджених за насильницькі злочини. Другий етап – психодіагностичний, спрямований на організацію і проведення дослідження особливостей духовності злочинців за тяжкі насильницькі злочини. Третій етап – аналітичний, складався з аналізу отриманих результатів та формулювання висновків.

Опис вибірки: загальний обсяг вибірки склав 60 осіб. У дослідженні вони були розділені на основну та контрольну групи. До основної групи було включено 30 осіб, які були засуджені за тяжкі насильницькі злочини, а до контрольної групи – 30 осіб, які не мали притягнень до кримінальної відповідальності.

База проведення емпіричного дослідження: Сумський Слідчий Ізолятор Державної Пенітенціарної Служби України та Сумська Виправна Колонія в Сумській області.

Апробація роботи: студентська конференція 25 квітня 2019 року в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова.

Структура роботи: дипломна робота загальним обсягом у 66 сторінок, 49 сторінок до списку літератури, складається зі вступу, двох розділів, 9 рисунків, 68 літературних джерел, 7 додатків.

ВИСНОВКИ

1. Поняття духовності є актуальним і водночас недостатньо дослідженим з погляду його сутності та структури. У психології її розглядають як складник самосвідомості особистості; стан, що характеризується на переживанні духовних цінностей; прагнення до вищих цінностей буття; як спосіб існування людини, в який входить відповідальність за власні дії, осмислена активність; що мало змінюється протягом життя; результат прийняття загально людських цінностей; принцип самореалізації та саморозвитку. Духовність виконує важливу роль регулятора поведінки, вчинків і діяльності людини, його взаємин з іншими людьми відповідно до загальнолюдських цінностей. Духовність має розглядатись як утворення особистості в процесі життя, яке характеризується емоційно-вольовою регуляцією, мотиваційними чинниками, поведінковою регуляцією та відображає ціннісне ставлення до оточуючого людини.

2. До психологічних особливостей засуджених за тяжкі злочини можна віднести підвищені показники L, F; акцентуацію за Pd, Pt, Sc, Ma, що свідчить про те, що злочинці, які засуджені за насильницькі злочини, прагнуть привертати увагу оточення до свого складного внутрішнього світу з метою отримання допомоги, співчуття або постановки себе в центр уваги. Також для них характерні порушення соціальної адаптації, виражена напруженість, незадоволеність, запальність і нестриманість у міжперсональних відносинах. Вони схильні до хвилювань часом по дрібницям, до повторного огляду зробленого, щоб не припуститися помилки, про підвищене почуття провини. В оцінці оточуючих вони більше орієнтовані на свої внутрішні критерії, ніж на думку оточуючих, переоцінку власних можливостей, безсоромність, брехливість, ненадійність моральних установок, поверховість у контактах із оточуючими, іноді на запальність і конфліктність із оточуючими без застрягання на образах. Також було

виявлено, що для них характерні підвищені показники Com (комунікативність) та Agg (агресивність) та низький ступень особистісної дезадаптації. При аналізі було виявлено, що шкали пов'язані між собою, та впливають одна на одну, а шкала 1 Hs іпохондрії зв'язана з 2 шкалою D депресії, 1 Hs іпохондрії та 3 Ну, 2 D депресії та 3 Ну істерії, Шкала 7 Pt паранойяльності та шкала 8 Sc шизоїдності, шкала 7 Pt паранойяльності та шкала 9 Ма гіпоманії, шкала 8 Sc шизоїдності та шкала 9 Ма гіпоманії.

3. До особливостей духовної сфери злочинців за тяжкі злочини відносяться низький рівень адаптації, поведінкових та комунікативних особливостей, які високо корелюють між собою. На низьку адаптацію впливали ознаки явних акцентуацій характеру, що підвищувало схильність до нервово-психічних зривів, відсутність адекватності самооцінки і адекватного сприйняття дійсності. Також для них характерно утруднення в побудові контактів із оточуючими, внаслідок цього прояви агресивності, підвищена конфліктність. Злочинці прагнуть спілкування, але це спілкування формальне. Було виявлено, що адаптація та поведінкова регуляція достовірно помірно корелюють між собою. В основній групі адаптація тісно пов'язана з поведінковими особливостями та комунікативними особливостями, а комунікація пов'язана з поведінковими реакціями. У осіб основній групі астеничні реакції помірно корелювали з інтеграційною оцінкою «дезадаптаційних порушень». При проведенні експрес-діагностики у злочинців був виявлений середній рівень емпатії. У осіб основної групи встановлено зв'язок між емпатією до батьків та дітей, старими та незнайомими, дітей та героїв художніх творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонян Ю.М. Насилие. Человек. Общество. – М. : ВНИИ МВД РФ, 2001. – 992 с.
2. Балабанова Л.М. Судебная психопатология (вопросы определения нормы и отклонений): монография / Л.М. Балабанова. – Днепропетровск: Сталкер, 1998. – 432 с.
3. Балабанова Л.М. Особливості агресивної поведінки неповнолітніх / Л.М. Балабанова, І.О. Віденєєв, П.В. Макаренко та ін. // Матеріали круглого столу «Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний юридичний аспекти». – Х.: ХНУВС. – 2008. – С. 35–38.
4. Бандурка А.М. Проблемы социальной адаптации несовершеннолетних, освобожденных из воспитательно-трудовых колоний / А.М. Бандурка, В.М. Трубников, А.А. Яровой. – М. : НУВД, 2003. – 260 с.
5. Бачинин В.А. Философия права и преступления / В. А. Бачинин. – Х. : Фолио, 1999. – 607 с
6. Берковец Л. Агрессия: причины, последствия и контроль / Л.Берковец. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 510 с.
7. Бесчастний, В.М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Бесчастний Віктор Миколайович; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 34 с.
8. Блага А.Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія / А. Б. Блага. – Харків : Макаренко, 2014. – 360 с.
9. Боришевський М.Й. Духовність особистості: соціально-психологічна сутність, детермінанти становлення та розвитку / М.Й. Боришевський // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. – К., 2007. – Т. IX. – С. 25–32.

10. Бульба О.М. Особистість злочинця, який вчиняє самоправство: кримінологічна характеристика // Держава та регіони. – Серія Право. – 2013. – № 4 (42). – С. 92–96.
11. Великий тлумачний словник української мови (з дод. І доповн.) /уклад. І голов. Ред. В.Т.Бусел.-К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
12. Вірковський А.П. Формування гуманістичного ідеалу старшокласників у позанавчальній діяльності: Дис. канд. пед. наук. – К., 2002. – 228 с.
13. Вознюк О.В. Духовність як компетентність особистості // Формування загальнокультурної компетенції майбутніх фахівців: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. – С. 34–45.
14. Волков Б.С. Мотивы преступлений / Б. С. Волков. – Казань : Казанск. ун-т, 1982. – 152 с
15. Герцензон А.А. Уголовное право и социология / А.А. Герцензон. – М. : Юрид. Лит., 1970. – 288 с
16. Голобородько В.М. Духовність особистості та фактори її формування / В.М. Голобородько //Актуальні дослідження суспільних наук: Матеріали ІІ Всеукраїнської наукової конференції 24 березня 2016 року. – Умань: ПП Жовтий, 2016. – С. 33–39.
17. Головкін Б.М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія / Б.М. Головкін. – Х. : Право, 2011. – 432 с.
18. Головкін Б.М. Теоретичні та прикладні проблеми детермінації і запобігання корисливій насильницькій злочинності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Б.М. Головкін ; НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Х., 2011. – 35 с
19. Долгова А.И. Социальнопсихологические аспекты преступности несовершеннолетних / А.И. Долгова. – М. : Юрид. лит., 1981. – 160 с.

20. Дремін В.Н. Преступность как социальная практика : институциональная теория криминализации общества / В.Н. Дремін. – О. : Юридическая литература, 2009. – 613 с.
21. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение / Э.Дюркгейм; пер. с фр. А.Б. Гофмана. – М.: Канон, 1995. – 352 с.
22. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології. У 3 кн. – Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – К.: Ін Юре, 2007. – С. 258–262.
23. Звіт про діяльність Національної поліції України за 2017 рік. – Київ: Національна поліція України, 2018. – 17 с. Електронний ресурс. Режим доступу: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/Zvit_NPU_2017_text+grafic.pdf.
24. Зелинский А.Ф. Криминология : учеб. пособ. / А.Ф. Зелинский. – Х. : Рубикон, 2000. – 240 с.
25. Землянська О.В. Психологічні особливості злочинної поведінки неповнолітніх / О.В. Землянська // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України; ред. С.Д. Максименко. – К., 2001. – Т.ІІІ, Ч. 1. – С. 163–168.
26. Знаков В.В. Духовность человека в зеркале психологического знания и религиозной веры / В.В. Знаков // Вопр. психологии. 1998. – № 3. – С. 104-114.
27. Канапацкий А.Л. Онтологическая истинность духовности : автореф. дисс. ... канд. психол. наук. / А.Л.Канапацкий. – Уфа, 2004. – 20 с.
28. Карпенко Л.А. Краткий психологический словарь. / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – Ростов н/Д.: ФЕНИКС, 1998. – 431 с.
29. Карпец И.И. Проблема преступности / И.И. Карпец. – М. : Юрид. лит., 1969. – 168 с.

30. Климова Н.В. Анализ понимания духовности в современной научной литературе // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2014. – № 4(60). – Т. 2. – С.203–206.
31. Коваль Г.Ш. Суб'єктивний крок часу як один з чинників делінквентної поведінки: автореферат дис. ... канд. психологічних наук: спец. 19.00.06 «Юридична психологія» ; Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Одесса, 2013. – 20 с.
32. Конституція України: Закон України від 28.06. 1996 №254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
33. Кримінальний кодекс України: Закон України від 23.11.2018, №2628-VIII База даних «Законодавство України». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
34. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л.С. Сміяна, Ю.В. Нікітіна. – К.: Національна академія управління, 2010. – 496 с.
35. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – С. 81.
36. Кузнецова Н.Ф. Проблемы криминологической детерминации. – М., 1984. – 238 с.
37. Леонтьев Д.А. Духовность, саморегуляция и ценности / Д.А. Леонтьев //Гуманитарные проблемы современной психологии. Изд. Таганрогского гос.радиотехн. ун-та. 2005. – № 7. – С. 16–21.
38. Ломброзо Ч. Преступный человек / Ч.Ломброзо. – М.: Эксмо; Мидгард; серия «Гиганты мысли», 2005. – 874 с
39. Марьясова Н.В Духовность личности как социокультурный феномен // Психология человека в современном мире. – Т. 6. – Духовно-нравственное становление человека в современном российском обществе Мат-лы Всерос. юбил. науч. конф., посвящ. 120-летию со дня рождения

С.Л . Рубинштейна / отв. ред . А.Л . Журавлев и др . М .: Ин-т психологии РАН, 2009. – С 77–85.

40. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / А. Маслоу. – М.: Смысл, 1999. – 424 с.

41. Маханьков Д.Г. Особистість злочинця як ключове поняття кримінології / Д. Г. Маханьков // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 357–361
Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09mdgkpk.pdf>.

42. Медицький І.Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави. – м. Івано-Франківськ, 2007 – 214 с

43. Музика В.В. Кримінологічний аналіз об'єктивних причин злочинності в сучасній Україні // Молодий вчений. – 2018. – № 12 (64). – С. 190–192.

44. Мясищев В.Н. Психология отношений / под ред. А. А. Бодалева. М .: МПСИ, 2004. – С. 7.

45. Новікова К.М. Психологічні особливості злочинця з насильницькою спрямованістю / Юридична психологія. – 2015. – № 1. – С. 198–206.

46. Орос О.Б. Детермінація насильницької поведінки серед дітей підліткового віку // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2017. – Випуск ½(33/34). – С. 138–142.

47. Основні показники рівня життя населення у січні-липні 2018. – Київ: Міністерство соціальної політики України, 2018. – 17 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/files/monitoring/01-072018.pdf>.

48. Петин И.А. Механизм преступного насилия / И.А. Петин. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 349 с.

49. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості / Е.О.Помиткін. – К. : Ніка-Центр, 2005. – 280 с.
50. Попович О.В. Соціально-психологічна характеристика особистості злочинця // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 313–317.
51. Прохоренко С.М. Основні причини та умови поширення злочинності серед молоді // Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування: Збірник наукових праць, 2015. – Частина 2. – С. 109–112.
52. Психосинергетичні особливості сталих та кризових періодів життя людини: монографія / М.-Л.А. Чепа, В.Ф. Маценко, Ж.М. Маценко, А.Д. Терещук та ін. ; за ред. Чепи М.-Л.А. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 197 с.
53. Слободчиков В.И. Реальность субъективного духа / В.И. Слободчиков // Психология личности в трудах отечественных психологов: Хрестоматия. 2-е изд. – СПб. : Питер, 2009. – 423 с.
54. Соціальна робота. Короткий енциклопедичний словник / авт. кол. В.П.Андрушенко, В.П. Бех, В.А. Башкірєв. – К.: ДЦССМ, 2002. – 536 с.
55. Тазин И.И. Духовность как основание целостности личности преступника / И.И. Тазин // Вестник Томского государственного университета. – 2004. – № 283. – С. 63–66.
56. Тимченко А.П., Момотюк В.О. Попередження жіночої злочинності в Україні Молодіжний науковий юридичний форум: Матеріали Всеукраїнської науково - практичної конференції до Дня науки, м. Київ, Національний авіаційний університет, 18 травня 2017 р. Том 1. – Тернопіль: Вектор. – 356 с.
57. Торндайк Э. Процесс учения у человека. / Э. Торндайк. – М. : Учпедгиз, 1935. – 155 с.

58. Федусик В.В. Жіноча злочинність в Україні (кримінально-правові та кримінологічні проблеми) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. В.Федусик; кер. роботи Л.В. Багрій-Шахматов; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". – Одеса, 2001. – 22 с.
59. Флоренская Т.А. Диалог в практической психологии / Т.А. Флоренская. – М. : Ин-т психологии АН СССР, 1991. – 244 с.
60. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – 367 с.
61. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений / З. Фрейд: [Сост. М.Г. Ярошевский]. – 1989. – 448 с.
62. Храмцов О.М. Про особистість насильницького злочинця
Сучасна кримінологія: досягнення, проблеми, перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю каф. кримінології та кримінально-виконавчого права, Харків, 9 груд. 2016 р. / за ред. В.Я. Тація, Б.М. Головкина. – Харків : Право, 2016. – С. 125–127.
63. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. 3-е изд. – СПб. : Питер, 2005. – 607 с.
64. Шалгунова С.А. Особа насильницького злочинця : монограф. – 2-е вид., доп. і перероб. / Шалгунова Світлана Аполлінаріївна. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2012. – 548 с.
65. Юзвак Ж.М. Уявлення про духовність у хронотопах філософсько-психологічної думки / Ж.М. Юзвак // Філософська думка. – К., 2002. – №3. – С.80–89.
66. Юридична енциклопедія: в 6 т./ за ред.. Ю.С.Шемшученко та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2002. – Т.4:Н-П. – 720 с.
67. Яковенко С.І. Сучасні підходи до запобігання злочинності неповнолітніх / С.І. Яковенко, Л.І. Мороз // Актуальні проблеми юридичної психології: тези доп.: ред. Є.М. Моїсєєв, В.М. Дзюба, О.М. Джужа. – К.: КНУВС. – 2006. – С. 37.

68. Ярмиш І.О. Психологічні механізми адаптації підлітків з кримінальною поведінкою в умовах примусової ізоляції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / І.О. Ярмиш. – Х., 2003. – 20 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розподіл за статтю і віком обстежуваних основної і контрольної груп

Показники		Основна група (30 осіб)	Контрольна група (30 осіб)
Стать	Чоловіки	87 %	85 %
	Жінки	13 %	15 %
Вік	Загальний	37,55±2,55	31,71±1,48
	Чоловіки	38,125±2,98	31,45±1,68
	Жінки	35,25±5,15	33,2±2,85

Додаток Б

**Характеристика психологічних особливостей засуджених за
насиленницькі злочини**

Показники	Основна група	Контрольна група	P
1	2	3	4
L достовірність	45,34± 1,46	41,44± 0,89	p<0,05
F надійність	63,63± 2,75	51,74± 2,48	p<0,01
K корекція	67,33± 1,79	68,97± 1,67	p>0,05
1 Hs іпохондрії	60,08± 1,92	57,21± 1,67	p>0,05
2 D депресії	67,43± 1,63	65,12± 1,41	p>0,05
3 Hy істерії	60,57± 1,56	57,56± 1,50	p>0,05
4 Pd психопатії	73,33± 1,38	65,79± 1,74	p<0,01

Продовження додатку Б

1	2	3	4
5 Mf мужності- жіночності	58,13± 1,27	60,32± 1,25	p>0,05
6Pa паранойальности	60,13± 1,583	56,62± 1,08	p>0,05
7Pt паранойальності	69,34± 1,17	67,62± 1,11	p<0,05
8 Sc шизоїдності	75,78± 1,77	69,06± 1,67	p<0,05
9 Ma гіпоманії	65,75± 1,39	60,41± 1,63	p<0,05
0 Si соціальної інтроверсії	58,57± 1,25	60,41± 1,29	p>0,05

Додаток В

**Характеристика особистості злочинців, засуджених за
насильніцькі злочини, за результатами методики Вагнера**

Показники	Основна група	Контрольна група	p
dir	17,90±1,59	16,79± 1,35	p>0,05
crip	0,49±0,35	2,58± 1,35	p>0,05
com	26,62±2,21	17,91±2,13	p<0,01
des	13,14±2,6	10,58±2,3	p>0,05
act	18,68±2,42	25,44±3,4	p>0,05
ten	2,98±1,1	4,77±1,5	p>0,05
aff	1,91±0,8	6,09±1,18	p<0,01
agg	9,12±1,38	4,97±1,15	p<0,05
f	0,72±0,5	2,61±0,88	p>0,05

Додаток Г

Характеристика ступеня особистісної дезадаптації в осіб основної та контрольної груп

Показники	Основна група	Контрольна група	P
Схильність до агресії 1	-1,78± 3,91	-2,89± 2,75	p>0,05
Схильність до агресії 2	-2,51± 3,93	-5,51± 2,78	p>0,05
Ступінь особистісної дезадаптації	4,19± 1,31	9,88± 1,88	p<0,05

Додаток Д

Характеристика адаптації, поведінкової регуляції та комунікативних особливостей у обстежуваних основної та контрольної груп

Показники	Основна група	Контрольна група	P
Адаптивні здатності (ЛАП)	1,8± 0,17	2,65± 0,25	p<0,01
Нервово-психічна стійкість (поведінкова регуляція)	2,6± 0,28	3,59± 0,31	p<0,05
Комунікативні особливості	3,87± 0,17	4,26± 0,21	p>0,05
Моральна нормативність	3,27± 0,18	4,56± 0,26	p<0,001

Додаток Е

**Показники психотичних реакцій та інтеграційна оцінка
«дезадаптаційних порушень» у осіб основної і контрольної груп**

Показники	Основна група	Контрольна група	Р
Психотичні реакції і стану (шкала ПС)	3,37± 0,14	3,74± 0,16	p>0,05
Інтеграційн а оцінка «дезадаптаційних порушення» (шкала ДАН)	3,07± 0,14	3,41± 0,15	p>0,05

Додаток Є

Показники емпатії у осіб основної і контрольної груп

Показники	Основна група	Контрольна група	P
Батьки	9,17± 0,73	8,97± 0,43	p>0,05
Тварини	7,48± 0,61	5,09± 0,34	p<0,01
Старі	9,72± 0,63	6,90± 0,38	p<0,001
Діти	7,59± 0,768	7,61± 0,56	p>0,05
Герої художніх творів	5,89± 0,65	6,81± 0,49	p>0,05
Незнайомі	8,52± 0,68	8,22± 0,43	p>0,05